

STATARPOJKE FRÅN GÄLLSTAD BLEV GVERNÖR I AMERIKA

De flesta av alla de svenskar som utvandrade till Amerika har i brev försökt beskriva känslan av att komma dit och allt som hänt där. Men en av dem fick helt unika upplevelser och skrev därför en hel bok om sin utvandring. Hugo Aronsson bytte nämligen ut miljön i den lilla statargården i Getavad i Gällstad (obs. Södra Säm!) mot guvernörsstolen i Montana. Där emellan hann han med så mycket, att han blev kallad "den galopperande svensken", som hans bok också fick heta. Under hela sin tid som oljearbetare, storlantbrukare, bankman, senator och slutligen guvernör, fanns dock tanken på och minnena från det lilla Gällstad. Genom sin unika historia och sin otroliga utveckling kan Hugo Aronsson stå som en symbol för alla svenskar som utvandrade från fattiga svenska hem och lyckades i USA.

Många fick givetvis känna på raka motsatsen, men de som lyckades i det nya landet gjorde det med besked. Vad var anledningen till att Hugo Aronsson nådde sådana framgångar?

L.G. Brockman, som sammanställt Aronssons memoarer, säger i ett sammanhang att Aronssons kunnighet, sanna optimism, hårdhet, ärlighet och sanna känsla för människor dominerade hans ständiga utveckling.

Samtidigt erkänner Aronsson själv att tanken på det fattiga hemmet i Gällstad gjorde att han förstod att han var tvungen att överleva i det nya landet Amerika.

Mina föräldrar hade inte så mycket som tak över huvudet då de välkomnade mig till familjen 1 september 1891 på det hyrda torpstället Getavad i Gällstad, skriver Aronson som de första raderna i sin bok.

Vad fick honom då att emigrera från hemmet i Gällstad till USA?

Konstigt nog var det de fina sjöarna kring Gällstad, Sämsjön, Grytteredsjön och framför allt Bystadssjön intill hemmet Getavad som gjorde att han drömde om Amerika.

- När jag blev äldre hjälpte vågorna på de små sjöarna till med att sätta färd på min fantasi om Atlantens höga vågor som rullade mot USA:s kust.

Boken behandlar kortfattat tiden i Sverige trots att han hunnit bli 18 år innan han utvandrade. Men minnena från tiden i Gällstad är desto starkare och mer betydelsefulla.

- Jag minns när min mor spann och stickade, och vid mitt besök i Sverige 1959 fann jag min mors spinnrock som jag tog med mig till ett museum i Montana, tillsammans med många andra föremål.

- Jag konfirmerades i Gällstads kyrka i oktober 1905 och jag har fortfarande kvar konfirmationsbeviset och min svenska bibel. När jag var sju år började jag i skolan i Hulared, fick gå två kilometer varannan dag. Vi gick i träskor som ofta var fyllda med snö eller is.

Längtan till USA blev så småningom alltför stark och den 13 oktober 1911 lämnade han Gällstad som 18-åring för att resa till det nya landet.

Från den dagen började en helt ny etapp i hans liv som skulle få uppmärksammade inslag av höjdpunkter.

Att han kom som nästan utfattig till USA utgjorde inte något hinder för honom. Med ovanlig vilja kastade han sig ut i det amerikanska livet och fick genast arbete, även om det var både hårt och smutsigt. Hans bana gick krokig från oljetornsbyggare och lantbruksarbetare till jurist och bankman. Han satt dessutom som senator för Montana i åtta år och fortsatte med sin egen stats högsta ämbete, d.v.s. som guvernör för Montana i åtta år.

Steget var givetvis stort från det att han som 14-åring hemma i Gällstad började drömma om USA och till dess han valdes till senator och guvernör. Vägen dit kan tyckas ha gått snabbt, men i boken beskriver han den verkligt krokiga vägen där han fick ta det arbete som erbjöds, sova på öppna fält och leva ett riktigt luffarliv.

Vetskapen om att han hade tagit det stora steget och lämnat hemmet i Gällstad i Sverige, gjorde att han fann sig tvungen att fortsätta och kämpa.

Denna svåra tid påverkade också Hugo Aronsons sätt att verka som politiker, både som senator och guvernör. Han arbetade för bättre skolor - själv fick han bara gå varannan dag i Gällstad, - för bättre fängelsevård och för förbättringar för indianerna.

Detta visade sig på vintern 1945 när Hugo Aronson gick till personlig aktion för Svartfotsindianerna som blivit helt isolerade av ett snöoväder. Han fick den amerikanska kongressen att hjälpa till med mat och kläder åt dem och han for personligen dit med en snöterrängbil för att överlämna dessa nödvändigheter.

Hans arbete blev uppskattat inte bara i USA. När han besökte Sverige 1969 visade kung Gustav Adolf honom sin uppskattning genom att tilldela honom Nordstjärneordens storkors genom prins Bertil.

Trots den stora framgång som Hugo Aronson hade och det nya liv som han fann i USA, svek han aldrig hembygden. På senare år har han varit hemma tre gånger, 1959, 1967 och 1970. Varje gång har han besökt hembygden i Gällstad där han fortfarande har kvar sin broddr Karl Aronsson och sina syskonbarn i bygden.

Likaså har han varje gång besökt sin barndoms skola i Hulared och sett sjöarna -"med de vågor som fick mig att tänka på att utvandra till Amerika".

Claes Jernaeus.